

SARTRE – CIORAN – PESSOA: NUDA, CZYLI DEKONSTRUKCJA PODMIOTU

Podczas wystąpienia zostanie poddany interpretacji fenomen nudy w twórczości trzech wielkich autorów modernistycznych: Jeana-Paula Sartre'a, Emila Ciorana i Fernanda Pessoa. Dla każdego z nich doświadczenie nudy przebiegało na styku fizjologii (patrz: *Mdłości*) i woli (melancholia, abulia, adynamia). O ile jednak dla Sartre'a stanowiło ono jedynie negatywny punkt wyjścia dla pozytywnych poszukiwań filozoficznych *egzystencjalizmu*, o tyle Cioran i Pessoa traktowali ją jako podstawowy, niezbywalny element *egzystencji*. Nuda nie tyle wskazuje według nich na chorobę woli, ile demaskuje wolę jako chorobę, staje się ekwiwalentem absurdałności istnienia i osobliwym przejawem trwogi (w rozumieniu Kierkegaardowskim i Heideggerowskim). Tak pojęta trwoga, w powiązaniu z melancholijnym doświadczeniem przemijalności wszechrzeczy, staje się odpowiedzialna za poczucie rozbicia podmiotu. Okazuje się on w jej perspektywie jedynie efektem iluzorycznego wstrzymania ruchu nieustannego stawania się, upływu, zmienności (rys Nietzscheański). Wyczulenie na nudę prowadzi, z jednej strony, do nieusuwalnej rozpaczliwej *egzystencjalnej* spowodowanej niemożnością pełnego, ostatecznego ukształtowania podmiotu (Cioran), z drugiej – do nieusuwalnej tęsknoty za byciem kimś innym niż się jest (Pessoa i idea heteronimów). Nuda stanowi więc swoistą (bo pozbawioną „metody” dekonstrukcyjnej) dekonstrukcję idei podmiotu jako samoświadomego, punktowego, stojącego naprzeciw świata, kartezyjskiego *cogito*. Na tym jednak nie kończy się jej praca krytyczna. Nuda warunkuje bowiem w pisarstwie Ciorana i Pessoa także doświadczenie anomii, czyniąc z nich jednych z najciekawszych modernistycznych krytyków metafizycznej wykładni świata, którym doświadczenie nudy posłużyło za punkt wyjścia do postawienia diagnoz antropologicznych wyprzedzających rozmaite analizy kondycji ponowoczesnej.